

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Датчики неелектричних величин
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет електроніки та інформаційних технологій. Кафедра електроніки, загальної та прикладної фізики
Розробник(и)	Шумакова Наталія Іванівна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 8-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кредитів ЄКТС, годин, з яких 64 години становить контактна робота з викладачем (32 години лекцій, 16 години практичних занять та 16 годин лабораторних занять), 86 годин становить самостійна робота
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Електронні інформаційні системи"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів теоретичні знання в галузі плівкового приладобудування і, зокрема, про плівкові сенсори неелектричних величин; дати студентам розуміння про перспективи застосування плівкових сенсорів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Датчики температури
Тема 1 Датчики температури. Датчики температури. Класифікація датчиків температури. Датчики із платини і нікелю. Термопари. Терморезистори із від'ємним і додатним термічним коефіцієнтом опору. Принцип роботи тепловізора. Датчик руху.

Модуль 2. Датчики тиску. Кремнієві датчики.	
Тема 2 Датчики тиску. Датчики тиску. Класифікація датчиків тиску. Кремнієві датчики. Датчики на основі металеві плівки. Застосування датчиків у медицині.	
Модуль 3. Газові датчики.	
Тема 3 Газові датчики .Датчики вологості. Класифікація газових датчиків і датчиків вологості. Термокондуктометричні та термохімічні ячейки. Напівпровідникові датчики. Плівкові газові датчики. Датчики вологості, застосування та принцип роботи.	
Модуль 4. Датчики магнітних характеристик. Датчики магнітного поля на основі ефекту Холла. Магніторезистивні датчики.	
Тема 4 Датчики магнітних характеристик Класифікація датчиків магнітних характеристик. Датчики магнітного поля на основі ефекту Холла. Магніторезистивні датчики, принцип роботи та застосування.	
Модуль 5. Тензодатчики на основі масивних і плівкових матеріалів.	
Тема 5 Тензодатчики на основі масивних і плівкових матеріалів. Тензодатчики на основі масивних і плівкових матеріалів. Уявлення про тензоефект. Перетворення деформації тензорезистором. Передача деформації чутливому елементу тензорезистори. Металеві тензодатчики. Напівпровідникові та полімерні тензодатчики.	
Модуль 6. Датчики руху.	
Тема 6 Різновиди детекторів руху. Принцип роботи ультразвукових датчиків, інфрачервоного випромінювання. Радіохвильові детектори. Особливості гібридних датчиків. Проектування системи безпеки розумний дім.	
Модуль 7. Застосування датчиків у медицині.	
Тема 7 Датчики напруги/деформації Деструктивний датчик для медичного моніторингу, особливості конструкції застосування.	

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Використовувати електронні прилади та пристрої різного функціонального призначення, дотримуючись правил їх зберігання та експлуатації
PH2	Знати принципи роботи датчиків та пристроїв , знати базові умови експлуатації сучасного електронного устаткування, приладів та пристроїв .

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 171 Електроніка:

ПР6	Застосовувати експериментальні навички (знання експериментальних методів та порядку проведення експериментів) для перевірки гіпотез та дослідження явищ електроніки, вміти використовувати стандартне обладнання, планувати, складати схеми; аналізувати, моделювати та критично оцінювати отримані результати.
ПР13	Вміти засвоювати нові знання, прогресивні технології та інновації, знаходити нові нешаблонні рішення і засоби їх здійснення; відповідати вимогам гнучкості в подоланні перешкод та досягненні мети, раціонального використання та нормування часу, дисциплінованості, відповідальності за свої рішення та діяльність.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Датчики температури.	
Лк1 "Основні робочі характеристики датчиків температури." (денна)	Поняття про термічний коефіцієнт опору, чутливість та питому чутливість. Основні фізичні уявлення про природу електричного опору.
Лк2 "Датчики температури із платини та нікелю." (денна)	Конструкція та принцип дії датчиків на основі платини та нікелю. Застосування датчиків температури у електроніці та медицині.
Лк3 "Термопари. Терморезистори із додатнім та відємним термічним коефіцієнтом опору." (денна)	Будова та принцип дії термопари. Терморезистори із додатнім та відємним термічним коефіцієнтом опору. Принцип дії та застосування датчика критичної температури.
Пр1 "Металеві терморезистори." (денна)	Отримати співвідношення для ТКО двошарової плівки. Фізичні процеси в одношарових та багатошарових плівкових термодатчиках.
Лб1 "Термічний коефіцієнт опору металевої плівки." (денна)	Вивчити температурну залежність чутливості, питомої чутливості та термічного коефіцієнту опору тонкого металевого терморезистора у вигляді плівки міді, хрому, нікелю, кобальту в області проміжних температур (300-700 К).
Лб2 "Термічний коефіцієнт опору металевої плівки." (денна)	Побудувати експериментальну залежність опору від температури і порівнять отримані результати для
Тема 2. Датчики тиску.	
Лк4 "Кремнієві датчики тиску. Датчики на основі металеві плівки." (денна)	Принцип дії та застосування датчиків тиску на основі кремнію . Переваги та недоліки плівкових датчиків тиску. Барометри.

Пр2 "Датчик мембранного типу з двошаровим тонкоплівковим резистором Cu/Cr." (денна) Скориставшись експериментальними даними для датчика тиску отримати рівняння R(P).
Лб3 "Датчики тиску на основі двошарової металевої плівки." (денна) Отримати датчик на основі Cu/Cr, та провести експериментальні вимірювання.
Лб4 "Датчики тиску на основі двошарової металевої плівки." (денна) Побудувати залежність, пояснити причину відхилення кривої градування від лінійного характеру.
Лб8 "Підсумкове заняття" (денна) Захист лабораторних робіт у письмовій формі
Тема 3. Газові датчики .Датчики вологості.
Лк5 "Термокондуктометричні та термохімічні комірки." (денна) Класифікація газових датчиків, застосування та принцип дії термокондуктометричних та термохімічних комірок.
Лк6 "Семінарське заняття на тему: Газові датчики." (денна) ГД для реєстрації хлорофторовуглецевих сполук (фріонів). Застосування ГД у побуті та на підприємствах.
Лк7 "Датчики вологості." (денна) Параметри вологості повітря. Класифікація датчиків, принцип дії та застосування.
Пр3 "Семінарське заняття на тему: Датчики вологості." (денна) Види гігрометрів, принцип дії та застосування. Типи та принцип дії зволожувачів повітря.
Лб5 "Конструкція, технологічні параметри і методика вимірювання концентрації газів за допомогою датчика MQ-5 та MQ-7." (денна) Ознайомитися з конструкцією, принципом роботи газових датчиків MQ-5 та MQ-7 і провести експериментальні вимірювання концентрації газів.
Лб6 "Фіксація диму сенсором від фірми Sharp GP2Y10" (денна) Для фіксації диму обрати сенсор від фірми Sharp, а саме – модель GP2Y10. Sharp GP2Y10 – датчик пилу диму який працює на основі оптичного датчику. Протестувати датчик та отримати результати.
Лб7 "Підсумкове заняття" (денна) Захист лабораторних робіт
Тема 4. Датчики магнітних характеристик

Лк8 "Магніторезистивні датчики" (денна) Принцип роботи магніторезистивних датчиків, основні характеристики та застосування.
Лк9 "Датчики Холла і Віганда." (денна) Класифікація датчиків. Принцип дії холлівського чутливого елемента, призначення датчиків цього типу. Принцип дії датчика Віганда.
Пр4 "Класифікація магніторезистивних датчиків, принцип роботи." (денна) Розв'язування задач.
Пр5 "Семінарське заняття на тему: Датчики на основі ефекта гігантського магнітоопору." (денна) Магнітострикційні датчики (оптоволоконні та магнетоелектричні); магнетооптичні датчики; мікроелектромеханічні (МЕМС) датчики.
Пр6 "Семінарське заняття на тему: Конструкція та принцип роботи датчиків магнітних характеристик." (денна) Магнітострикційні датчики (оптоволоконні та магнетоелектричні); магнетооптичні датчики; мікроелектромеханічні (МЕМС) датчики.
Тема 5. Тензодатчики на основі масивних і плівкових матеріалів.
Лк10 "Уявлення про тензоефект." (денна) Основні позначення які прийняті в тензометрії, історія відкриття тензоефекту. Класифікація тензодатчиків датчиків.
Лк11 "Передача деформації чутливому елементу тензорезистора." (денна) Перетворення деформації тензорезистором. Передача деформації чутливому елементу тензорезистора.
Лк12 "Металеві , напівпровідникові та полімерні тензодатчики." (денна) Класифікація металевих тензодатчиків. Принцип роботи та застосування тензодатчиків.
Пр7 "Семінарське заняття на тему: Конструктивно-технологічні особливості плівкових датчиків" (денна) Перспективи використання ємнісних мікроелектронних датчиків. Застосування тензодатчиків.
Тема 6. Різновиди детекторів руху.
Лк13 "Класифікація детекторів руху." (денна) Загальна інформація про детектори руху. Ультразвукові, інфрачервоні, радіохвильові.
Лк14 "Особливості гібридних датчиків руху. ." (денна) Застосування та принцип дії гібридних датчиків руху. Основні переваги гібридних датчиків, конструктивні особливості.

Пр8 "Семінарське заняття на тему: Проектування системи безпеки "Розумний дім" (денна)   Розробити особистий проєкт дому, де можна буде використати детектори руху а також деякі види датчиків газу, вологості та ін.
Тема 7. Датчики напруги/деформації
Лк15 "Датчик для медичного моніторингу." (денна)   Датчик для медичного моніторингу, особливості конструкції та застосування.
Лк16 "Іноваційні медичні датчики." (денна)   Різноманіття цифрових пристроїв, поєднане зі штучним інтелектом, напевно поліпшить точність і швидкість діагностики захворювань, виявлення хвороб на ранніх стадіях, тобто підвищить шанси успішного лікування і зцілення.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Конспектування
НД2	Підготовка до лабораторного заняття
НД3	Виконання практичних завдань
НД4	Підготовка до поточного та підсумкового контролю
НД5	Підготовка та презентація доповіді
НД6	Написання та захист курсової роботи
НД7	Підготовка до атестації

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Бінарна лекція
МН3	Метод демонстрацій
МН4	Метод ілюстрацій

Для оперативних консультацій та занять в умовах не сприятливих епідеміологічних обставин, використовуються сервіс відео-зв'язку Google Meet.

Під час проведення занять бакалаври отримують навички комунікації, вміння працювати в команді, здатність логічно і системно мислити.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Експрес-тестування
МФО2	Перевірка результатів проведення експериментів

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)
МСО2	Звіт за результатами виконання лабораторних робіт
МСО3	Звіт за результатами виконання практичних робіт
МСО4	Написання та захист курсової роботи
МСО5	Підсумковий контроль: екзамен

Контрольні заходи:

8 семестр		100 балів
МСО1. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		20
		20
МСО2. Звіт за результатами виконання лабораторних робіт		20
	4x5	20
МСО3. Звіт за результатами виконання практичних робіт		20
	5x4	20
МСО5. Підсумковий контроль: екзамен		40
		40

Контрольні заходи в особливому випадку:

Курсова робота:

8 семестр	100 балів
МСО4. Написання та захист курсової роботи	100
	100

Методи оцінювання 1. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни: R = 100 балів. 2. Розподіл рейтингових балів за видами роботи: а) Оформлення комплексної курсової роботи: - об'єм роботи основного тексту: - 20 – 25 стор. згідно вимог – 20 балів; - 16 – 19 стор. згідно вимог – 15 балів; - 15 стор. згідно вимог – 10 балів. використання комп'ютерної графіки: - рисунки високої якості і оформленням згідно вимог – 10 балів в залежності від якості; - рисунки без редагування – 0 балів. висновки: - конкретні висновки до роботи (вказані числові значення, зроблено порівняння...) – 10 балів; - наявність загальних висновків – 5 бала. кількість літературних посилань: - не менше 10 джерел, у т.ч. іноземні публікації, які відповідають тематиці роботи, з обов'язковими посиланнями в тексті – 10 балів; - менше 10 джерел, які відповідають тематиці роботи, з обов'язковими посиланнями в тексті – 5 бал; - посилання на сучасні джерела (від 2015-х р.), не менше 5 посилань – 10 балів: б) Зміст курсової роботи: всього 40 балів.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Лабораторне обладнання (хімічне, фізичне, медичне, матеріали та препарати тощо)
ЗН2	Технічні засоби (кінофільми, радіо- і телепередачі, звуко- і відеозаписи та ін.)
ЗН3	Проекційна апаратура
ЗН4	Бібліотечні фонди

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Проценко І.Ю., Шумакова Н.І. «Технологія одержання і застосування плівкових матеріалів» для студентів вищих навчальних закладів.- Суми: СумДУ, 2017.- 198 с.
Допоміжна література	
2	Нанoeлектроніка. Навчальний посібник /Д.М. Заячук, Ю.І. Якименко, В.М. Співак, А.Т. Орлов, К.: Кафедра, 2013.– 454 с.
3	Осадчук В.С. Фізична нанoeлектроніка: навчальний посібник / В.С. Осадчук, О.В. Осадчук. – Вінниця: ВНТУ, 2015. – 146 с.
4	Рассел, Джесси Датчик угла поворота / Джесси Рассел. - М.: VSD, 2013. - 623 с.